

PATVIRTINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Radastėlė“ direktoriaus
2025 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. V-46

PRITARTA

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos
Švietimo ir sveikatos departamento
Švietimo skyriaus vedėjo
2025 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. ŠV1-154

KLAIPĖDOS LOPŠELIO-DARŽELIO „RADASTĖLĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

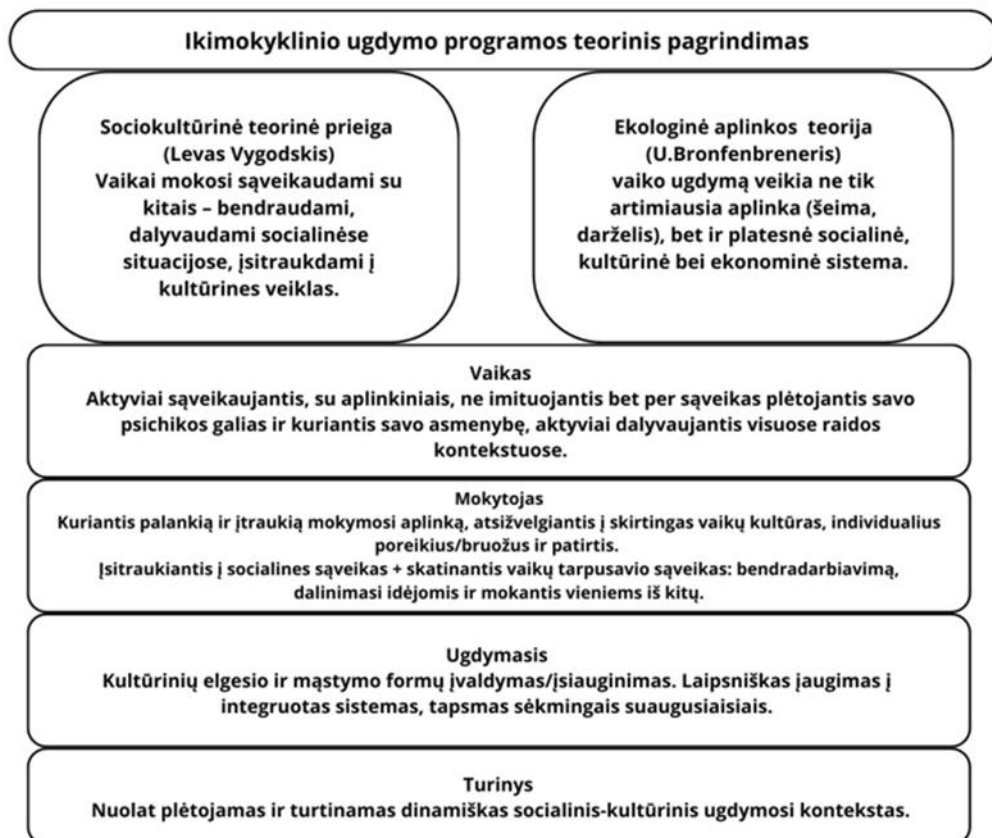
1. Klaipėdos lopšelis-darželis „Radastėlė“ (toliau – Įstaiga) yra neformaliojo švietimo mokykla, savivaldybės institucija, priskiriama ikimokyklinio ugdymo mokyklų tipui. Įstaigoje veikia du struktūriniai padaliniai – Klaipėdos lopšelis-darželis „Radastėlė“ (adresas: Galinio Pylimo g. 16A, LT-91232 Klaipėda, tel. / faksas: (0 46) 31 47 50) ir Klaipėdos lopšelio-darželio „Radastėlė“ skyrius (toliau – Skyrius) (adresas: Galinio Pylimo g. 5A, LT-91232 Klaipėda, tel. / faksas: (0 46) 31 47 51), el. pašto adresas: info@radasteleklaipeda.lt, interneto svetainės adresas: <http://www.radasteleklaipeda.lt>.

2. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si). Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programoje (toliau – Programa) siekiama ugdymo(si) procese vadovautis šiuolaikinėmis psichologinėmis ir pedagoginėmis nuostatomis, apimančiomis požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi vaikystėje; ikimokyklinio ugdymo(si) tikslą, vaikų pasiekimų sritis; visuminį, įtraukų, žaidimų ir patirtine veikla grindžiamą ugdymo(si) procesą; ugdymo(si) kontekstus, ugdymo(si) sritis; vaikų ugdymosi pažangos stebėseną. Vaikystėje raidos procesai sukuria prielaidas vaikų ugdymui(si), o kokybiškas ugdymas(is) brandina kūną, smegenų struktūras, skatina vaikų raidą. Ankstyvajai vaiko raidai būdingas spartus netolygus augimas, veiksmų, mąstymo ir kalbos vystymosi nevienalaikiškumas. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtynes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kuriamos vaikus ugdytis įgalinančios socialinės ir kultūrinės aplinkos.

3. Ugdymo(si) procesas Įstaigoje grindžiamas integruota teorine prieiga, kuri sujungia sociokultūrinės ir ekologinės aplinkos teorijų elementus (1 pav.):

3.1. *sociokultūrinė raidos teorija* yra nukreipta į visuminę vaiko (sąmonės) raidą (holistinis požiūris). Šios teorijos esmė – sociokultūrinės aplinkos, t. y., socialinių sąveikų svarba formuojantis visoms pagrindinėms vaiko psichikos funkcijoms, kuriant kultūrinės elgesio bei mąstymo formas. Vaikas ugdosi per socialines sąveikas su labiau patyrusiu suaugusiuoju. Kultūrinės elgesio bei mąstymo formos pirmiausia atsiranda bendroje sąveikoje, po to vaikas veikia savarankiškai;

3.2. *ekologinių sistemų teorija* praplečia holistinio požiūrio į vaiką sampratą ir teigia visuminį vaiko, kaip žmonių bendruomenės nario, ugdymą. Vaiko raidą ir ugdymąsi lemia dinamiška aplinka – ne tik tėvai, plačioji šeima, bendraamžiai ar mokytojai, bet visi drauge veikiantys visuomenės komponentai. Vaikas ugdosi palankioje, įtraukioje mokymosi aplinkoje, kasdieninių veiklų metu nuolat sąveikaudamas su tėvais, mokytojais, palaikančia bendruomene.



1 pav. Lopšelio-darželio „Radastėlė“ ikimokyklinio ugdymo programos teorinis pagrindimas

4. Programos turinys grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

4.1. vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

4.2. vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

4.3. saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

4.4. lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

4.5. lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

4.6. pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

4.7. bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

4.8. kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

5. Vaikai ir jų poreikiai. Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

5.1. žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai ištraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

5.2. saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

5.3. draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

5.4. komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiaisiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

5.5. pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

5.6. kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

5.7. Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

6. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Dauguma tėvų tikisi, kad Įstaigos ugdymo Programa užtikrins visapusišką vaikų emocinį ir fizinį saugumą bei skatins pozityvią, pagarbą grįstą mokymosi aplinką. Svarbu, kad ugdymas būtų orientuotas į kiekvieno vaiko individualius poreikius, gebėjimus ir mokymosi stilių, sudarant sąlygas vaikui augti ir tobulėti jam tinkamiausiu būdu. Tikimasi, kad Įstaiga taikys diferencijuotus ugdymo metodus, prisitaikys prie vaikų įvairovės ir skatins jų asmeninę pažangą. Svarbus ir konstruktyvus bendradarbiavimas tarp mokytojų ir tėvų – nuolatinė, abipusiu pasitikėjimu grįsta komunikacija, kurios tikslas – užtikrinti nuoseklų ir tikslingą ugdymo procesą bei visapusišką vaiko gerovę. Vietos bendruomenei Įstaiga teikia informaciją apie Įstaigos veiklą, suteikia galimybę susipažinti su ugdymo Programomis, planais, aplinka, įstaigos darbuotojais.

7. Regiono ypatumai. Abu Įstaigos skyriai įsikūrę Klaipėdos senamiestyje. Šalia – Kalvystės, Mažosios Lietuvos Istorijos muziejai, senamiesčio aikštės ir skverai, dramos ir lėlių teatrai, etnokultūros centras, senoji perkėla, iš kurios nesunku pasiekti Lietuvos jūrų muziejų ir delfinariumą. Puiki geografinė įstaigos padėtis leidžia Įstaigos pedagogams ugdymo Programoje skirti vietos kultūrinių objektų, renginių lankymui, pažintinėms ekskursijoms.

8. Įstaigos savitumas. Įstaiga yra bendro tipo ikimokyklinė Įstaiga, kurią sudaro du skyriai, viename jų ugdymas vyksta lietuvių, kitame – rusų kalbomis. Čia ugdomi vaikai nuo vienerių metų iki mokyklos. Ugdymo modelis – 10.30 val., 5 dienų darbo savaitė. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į amžiaus tarpsnius. Teikiama specialiojo pedagogo (logopedo) pagalba. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai integruojami į įprastos raidos vaikų grupes. Įstaigoje ugdomi ir kitataučiai vaikai. Ugdymas grupėje vyksta kaip vientisas procesas, jis neskaidomas į atskiras sritis (atskirus dalykus) ir vyksta integruotai. Įstaigos tikslas – ugdyti pilietiškai sąmoningą, tautiškai atsakingą ir darbais aktyvų vaiką, būsimą atsakingą visuomenės narį. Įgyvendinamos 4 neformalios programos apimančios vaikų fizinio aktyvumo, etnokultūrinio-meninio ugdymo sritis. Įstaigoje sukurtos palankios materialinės ugdymo(si) sąlygos: įrengtos tyrinėjimų, sensorinės erdvės. Įstaigos kieme įkurtos edukacinės erdvės patyriminiam ugdymui organizuoti, taikant lauko pedagogikos elementus (lauko virtuvėlės – žaidimams, eksperimentams ir bandymams; gėlių kalendorius, paukščių stebėjimo vieta, vabalų viešbučiai, šiltnamiai ir lysvės augalų stebėjimui ir priežiūrai), erdvės, skatinančios vaikų fizinį aktyvumą (multifunkcinės žaidimų aikštelės, skirtos laipiojimui, čiuožimui, pusiausvyros išlaikymui, kliūčių įveikimui, aktyviam judėjimui dviračiais, paspirtukais).

Įstaigos bendruomenė dalyvauja Lietuvos masinio futbolo asociacijos projekte „Futboliukas“ bei Lietuvos tautinio olimpinio komiteto projekte „Lietuvos mažųjų žaidynės“. Vykdomos vaikų socialinių įgūdžių ugdymo programa, socialinių ir emocinių įgūdžių lavinimo programa. Vyksta glaudus bendradarbiavimas su Mažosios Lietuvos istorijos muziejumi, etnokultūros centru – vaikai dalyvauja edukaciniuose užsiėmimuose, akcijose, parodų atidarymuose, mokytojai konsultuojami etnokultūrinio ugdymo klausimais. Įstaigoje vykdomos etnokultūrinės šventės, vakaronės su šeimomis. Skyriuje daug dėmesio skiriama teatriniam ugdymui.

9. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas įgyvendinti Programą. Įstaigos pedagogai kompetentingi, turintys aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą bei įgiję ikimokyklinio ugdymo kvalifikaciją, nuolat besimokantys, reflektuojantys. Savo darbe mokytojai yra ugdytojai, tyrinėtojai, palydovai, padedantys vaikams atrasti naujas patirtis. Jie veikia kaip bendradarbiaujantys mokymosi proceso dalyviai, reflektuoja, ieško inovatyvių sprendimų. Jų vaidmuo – ne tik perduoti informaciją, bet ir skatinti vaikus mąstyti, kelti klausimus, ieškoti atsakymų. Įstaigoje kuriama aplinka, kurioje vertinamas profesionalumas, nuolatinis tobulėjimas, kūrybiškumas, darbštumas, komandinis darbas.

10. Programa parengta vadovaujantis LR Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų gairių patvirtinimo“ patvirtintomis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis bei teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą. Įstaigos ugdymo Programa pagal poreikį atnaujinama, tobulinama.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

11. Programos turinys grindžiamas ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomąsias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

11.1. reflekttyvaus ugdymosi principas. Refleksija tampa svarbia ugdymo(si) proceso dalimi – mokytojas kartu su vaikais apmąsto veiklas, jų rezultatus, emocijas. Vaikas mokosi atpažinti savo patirtis, išsakyti jausmus, planuoti tolimesnius žingsnius, o mokytojas į tai atsižvelgia, koreguodamas pedagoginius sprendimus;

11.2. kontekstualumo principas. Ugdymo(si) turinys kuriamas remiantis vaikams artima aplinka – jų šeimos, kultūros, gamtos ir kalbos kontekstais. Mokytojas pasitelkia pažįstamus objektus, vietas ir reiškinius, leidžia vaikui susieti žinias su jo kasdienybe. Vaikas domisi tuo, kas jam artima, pritaiko savo patirtį naujose situacijose, kuria prasmingą ryšį su pasauliu;

11.3. lėtojo ugdymo(si) principas. Mokytojas neskubina proceso, sudaro sąlygas lėtam, giluminiam vaikų įsitraukimui. Jis palieka laiko pasinerti į tyrinėjimą, išgyvenimą, atradimą. Vaikas įsitraukia į veiklas savo tempu, išgyvena džiaugsmą ir smalsumą, kuria gilų ir tvirtą ryšį su veikla;

11.4. vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Mokytojas kartu su vaikais kuria prasmingą bendrą veiklą – įsiklauso į vaikų nuomones, idėjas, poreikius, ir kartu priima sprendimus. Vaikas tampa ugdymo(si) proceso bendraautorium – dalyvauja planavime, kuria, diskutuoja, dalijasi atsakomybe;

11.5. vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Mokytojas ugdymo(si) procese atsižvelgia į kiekvieno vaiko raidos unikalumą – jo patirtį, gebėjimus, poreikius. Veiklos diferencijuojamos ir pritaikomos, kad kiekvienas vaikas galėtų mokytis jam tinkamiausiu būdu. Vaikas pasitelkia savo stiprybes, išbando naujas formas ir būdus, per įvairias veiklas auga fiziškai, emociškai, socialiai, pažintinėje, kalbinėje ir meninėje srityse;

11.6. įtraukties principas. Mokytojas užtikrina, kad kiekvienas vaikas – nepaisant gebėjimų, kalbos, kultūros ar raidos ypatumų – jaustųsi įtrauktas. Jis kuria lanksčią, prieinamą aplinką, bendradarbiauja su specialistais, teikia pagalbą. Vaikai jaučiasi matomi ir priimti, drąsiai reiškia save, padeda vieni kitiems, mokosi bendradarbiavimo;

11.7. sociokultūrinio kryptingumo principas. Veiklos grindžiamos žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, kurios atsiskleidžia kasdienėje sąveikoje. Mokytojas atveria

vaikams duris į jų kultūrinę aplinką, ugdo pagarbą kitoms kultūroms, kalboms ir papročiams. Vaikai įsitraukia į kultūrinę veiklą, atpažįsta ir įvardija vertybes, tampa atviresni įvairovei;

11.8. šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokytojas bendradarbiauja su šeima – palaiko ryšį, tariausi dėl ugdymo tikslų, dalijasi išvalgomis. Šeima tampa partneriu ugdymo(si) procese. Vaikas jaučia tęstinumą tarp namų ir ugdymo įstaigos, drąsiai jungia abi patirtis, mato vieningą suaugusiųjų santykį, kuris stiprina jo pasitikėjimą savimi;

11.9. integralumo principas. Mokytojas siekia, kad ugdymas būtų integralus, t. y., susietas, apimantis visas ugdymo(si) sritis ir remiantis vaikų patirtimi. Vaikų veikla apima visumą – jie stebi, tyrinėja, kuria, eksperimentuoja, išreiškia save per įvairias formas, atskleisdami gebėjimus ne atskirai, bet visapusiškai;

11.10. žaismės principas. Mokytojo kuriamas ugdymas yra žaismingas, kupinas tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazijos ir kūrybos. Veiklos inicijuojamos pasitelkiant vaikų žaidybines patirtis, o mokytojas tampa aktyviu žaidimų partneriu. Vaikai savarankiškai žaidžia, kuria vaidmenis, išbando naujas situacijas ir reiškia save per žaidimą, kuris jiems yra natūrali mokymosi forma;

11.11. ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesas grindžiamas nuostata, kad kiekviena sąveika su vaiku – tiek priežiūros, tiek ugdymo situacijoje – yra ugdanti. Mokytojas jautriai įsitraukia į kasdienes veiklas, nuosekliai kuria saugų emocinį ryšį su vaiku, atidžiai stebi ir reaguoja į vaiko emocinę būseną, o vaikas, patirdamas saugumą ir pasitikėjimą, aktyviai veikia, tyrinėja, reguliuoja savo elgesį ir visapusiškai auga.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

12. Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti komunikavimo, kultūrinio ir socialinio jautrumo, pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

13. Uždaviniai. Įstaigos bendruomenė atsižvelgdama į ugdymo organizavimo modelį, sukurtas aplinkas, vaikų, jų šeimų poreikius susitarė dėl uždavinių, būtinų šiam tikslui pasiekti ir padedančius vaikams tapti:

13.1. komunikabiliems. Sudaryti sąlygas vaikams laisvai reikšti mintis, jausmus ir poreikius žodžiu, kūnu, menu ar kitomis išraiškos priemonėmis per bendras veiklas ir dialogą su bendraamžiais bei suaugusiais, kuriant kalbine raiška pagrįstą aplinką, skatinant tarpusavio bendravimą ir įsiklausymą įvairiuose socialiniuose kontekstuose;

13.2. jautriems kultūrinei ir socialinei įvairovei. Organizuoti ugdymo(si) veiklas, kurios padeda vaikams per tiesioginį dalyvavimą ir socialinę sąveiką su kitų kultūrų atstovais pažinti savo ir kitų šeimų, bendruomenių tradicijas, papročius, kalbas ir pasaulėžiūrą, ugdant pagarbą, atvirumą ir jautrumą įvairovei;

13.3. pasitikintiems. Kurti įvairialypes, vaikų iniciatyvą skatinančias ugdymo(si) aplinkas ir patirtis, kuriose kiekvienas vaikas, padedamas mokytojo ir kitų vaikų, gali saugiai bandyti, klysti, atrasti ir priimti sprendimus, taip stiprindamas pasitikėjimą savimi ir savo galiomis, įgydamas drąsos veikti savarankiškai, eksperimentuoti, klausti ir mokytis iš kitų bei kartu su kitais;

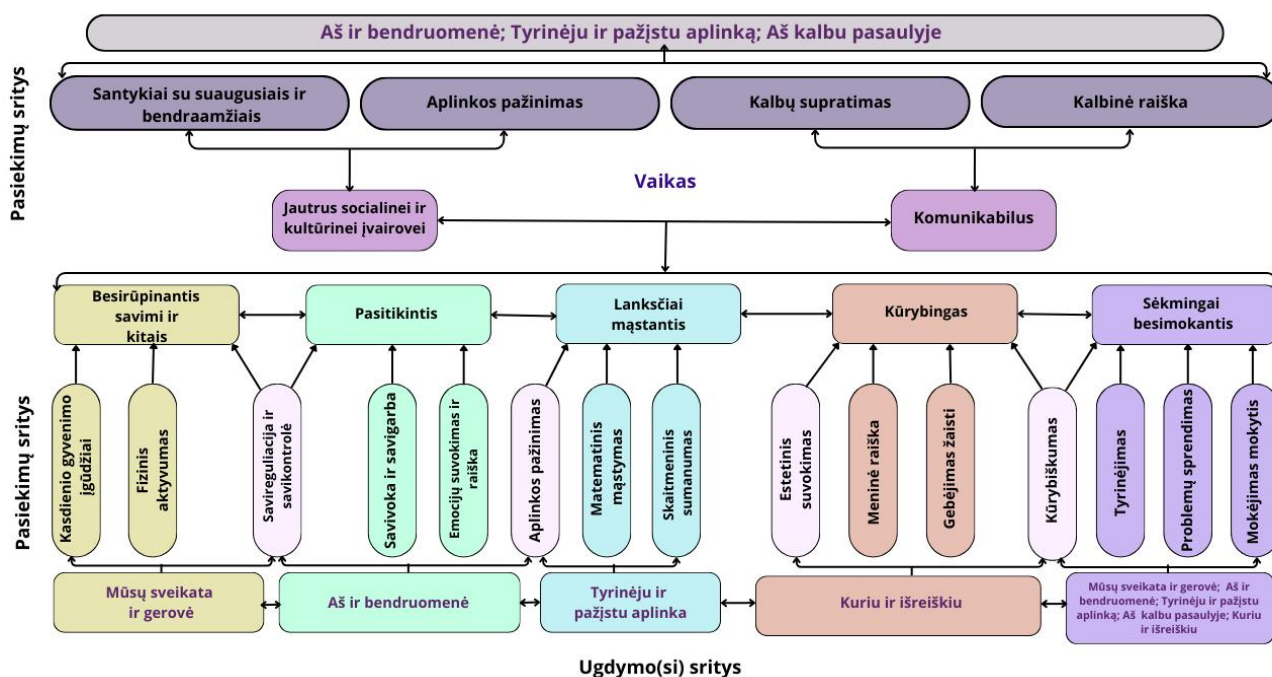
13.4. besirūpinantiems savimi ir kitais. Kurti ugdymo(si) situacijas, kuriose, padedami mokytojo ir bendraamžių, vaikai, pasitelkdami asmeninę patirtį ir stebėdami aplinką, mokosi atpažinti ir reikšti rūpestį savimi, artimaisiais, draugais ir gamta, ugdosi empatiją, atsakomybę ir pagalbos kitam svarbos suvokimą;

13.5. lanksčiai mąstantiems. Kurti situacijas, skatinančias vaikus tyrinėti, eksperimentuoti, ieškoti skirtingų problemų sprendimo būdų palyginant, derinant idėjas ir svarstant skirtingus požiūrius, abejojant, keliant klausimus, drąsiai reiškiant savo mintis, taip lavinant kritinį ir kūrybinį mąstymą;

13.6. kūrybingiems. Sudaryti sąlygas vaikams per bendrą kūrybinį procesą laisvai kurti, improvizuoti, išreikšti save per menines veiklas, žaidimą ir įvairias raiškos formas, vertinant jų unikalumą ir skatinant originalumą;

13.7. sėkmingai besimokantiems. Organizuoti ugdymo procesą kaip prasmingą, į vaikų poreikius, gebėjimus ir interesus orientuotą, palaipsniui pereinantį nuo paramos prie savarankiškumo patyrimą, kuriame vaikai įgyja pasitikėjimą savo mokymosi galiomis ir aktyviai dalyvauja kuriant asmeninę pažangą.

14. Ugdymo(si) rezultatai. Ugdymo(si) rezultatai yra pasiektas tikslas, įgyvendinti uždaviniai ir pagal optimalias vaikų galias raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų 18 sričių pasiekimai, kuriant turinį, apimantį vaikų raidą skatinančio visuminio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Kuriu ir išreiškiu“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ (2 pav.).



2 pav. Klaipėdos lopšelio-darželio „Radastėlė“ ugdymo(si) modelis

IV SKYRIUS UGDymo TURINYS, PROCESAI IR APLINKOS

15. Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla:

15.1. visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis – tai reiškia, kad rūpinamasi ne tik vaiko žiniomis, bet ir jo emocijomis, socialiniais įgūdžiais, kūnu, kalba ir kūrybiškumu. Vaiko pasaulis matomas kaip vieningas – viskas jame susiję. Ugdymas organizuojamas taip, kad visi vaiko gebėjimai augtų darniai ir viena kryptimi;

15.2. universalus dizainas mokymuisi yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Tai požiūris, kuris padeda kiekvienam vaikui mokytis sėkmingai, nepaisant jo individualių poreikių ar skirtumų. Ugdymas planuojamas taip, kad kiekvienas vaikas galėtų dalyvauti ir tobulėti jam tinkamu būdu. Šis požiūris apima tris pagrindinius principus:

15.2.1. vaiko įsitraukimas į ugdomąją veiklą, sudominant ir sužadinant pozityvias emocijas;

15.2.2. gilėjantis supratimas, gaunant ir tyrinėjant informaciją įvairiais būdais – klausantis, stebint, liečiant, veikiant;

15.2.3. įgytos patirties raiška, savarankiškai sugalvojant idėją, ją įgyvendinant, atspindint ar aptariant rezultatą per žaidimą, pokalbį, kūrybą ar kitus vaikui priimtinius būdus;

15.3. vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet vaikas pasitelkia viską, ką jau moka, ir mokosi naujų dalykų. Įstaigoje plėtojama visos bendruomenės žaidimo kultūra, skatinanti žaisti, kurti ir bendradarbiauti. Siekiama kad visi – tiek vaikai, tiek suaugusieji – vertintų žaidimą kaip svarbią ugdymo dalį. Patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus. Tokios veiklos leidžia vaikui geriau pažinti pasaulį per asmeninius išgyvenimus ir atradimus.

16. Įstaiga ugdymo procesą organizuoja remdamasis atnaujinta Programa, kurioje nuosekliai kuriama, reflektuojama ir tobulinama vaikų pasiekimų plėtotę užtikrinanti ugdymo turinio kūrimo, organizavimo, pedagoginių strategijų, ugdymo(si) metodų ir formų taikymo bei ugdymosi aplinkų kūrimo sistema:

16.1. Įstaigos ugdymo turinys grindžiamas tikslu įvardytomis vaiko galiomis, nuosekliai ugdymomis per penkias visuminio ikimokyklinio ugdymo sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“ ir yra nukreiptas į vaikų pasiekimų plėtotę 18 pasiekimų sričių, kurios konkretina ir apjungia minėtas galias, leidžia planuoti ir vertinti vaikų ugdymosi pažangą. Visi vaikai įtraukiami į ugdymo(si) procesą, kuris pritaikytas kiekvienam – tai vadinama universalaus dizaino mokymuisi principu. Šis požiūris padeda vaikams aktyviai dalyvauti, savarankiškai veikti ir sėkmingai mokytis. Ugdymas grindžiamas trimis svarbiais žingsniais: vaiko įsitraukimu į veiklą, supratimo gilinimu ir įgytos patirties pritaikymu:

16.1.1. ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“ apima šiuos turinio aspektus: fizinis aktyvumas, sveika mityba, mano dienos ritmas, kūno švara ir aplinkos tvarka, saugaus elgesio įpročiai. *Ugdymo(si) srities paskirtis* yra plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus. Siekiama harmoningo vaikų fizinio augimo, taisyklingos laikysenos, išlavėjusios stambiosios bei smulkiosios motorikos ir fizinių ypatybių, gebėjimo saugiai judėti pagal amžiaus galimybes, laikytis judėjimo ir poilsio ritmo, noro judėti ir įsitraukti į judriuosius žaidimus; paskatinti vaikus domėtis sveikatai palankiu maistu ir jo gaminimo būdais, ugdytis elementarius mitybos kultūros įgūdžius; suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jo laikytis. Tai padeda vaikams jaustis saugiems, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius; plėtoti vaikų supratimą apie sveikatos saugojimą, didinti jų pasitikėjimą patiemis pasirūpinti savo higiena ir aplinkos tvarka bei estetika; ugdytis saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą. *Vaikų įsitraukimą į veiklas* skatina mokytojo sukurtos sąlygos, leidžiančios vaikui pačiam pasirinkti, kaip jam patinka žaisti ar veikti. Vaikai gali rinktis sveiką maistą, ragauti naujus skonius, spręsti nesutarimus įvairiais būdais ir patirti dienos ritmą. Aplinka ir veiklos suteikia galimybę mėgautis judėjimu, išbandyti įvairius kūno pojūčius ir lavinti savo fizinius gebėjimus. Vaikus įkvėpia mokytojo rodomas pavyzdys – kai jis pats domisi judėjimu, išbando naujus judesius, sveikai maitinasi, rūpinasi švara ir tvarka. Ugdymas vyksta per žaismingą veiklą – vaikai eksperimentuoja su judesiais, dalyvauja linksmose, aktyviose veiklose. *Supratimo gilėjimą* skatina vaikų įvairiais būdais įgyta patirtis, ką reiškia judėti, sveikai maitintis, laikytis dienos ritmo, rūpintis savimi ir aplinka, elgtis saugiai – jie tai jaučia praktiškai, kalbasi su kitais, naudojami paveikslėliai. Sudėtingesni įgūdžiai mokomi palaipsniui – mokytojas veiklas išskaido į mažus žingsnelius, o vėliau sujungia į visumą. Vaikai mokosi pastebėti, ar situacijos yra saugios ar pavojingos, kalbasi apie tai, aiškinasi taisykles ir supranta, kuo jos svarbios. Taip jie geriau suvokia judėjimo, mitybos, poilsio ir kitų įpročių naudą. *Įgytos patirties raišką skatina* sukuriamos ugdymo sąlygos, kurios leidžia vaikams patirti įvairias veiklas, daug judėti. Kasdienė veikla padeda vaikams pritaikyti tai, ko jie išmoko – jie renka aktyvų gyvenimo būdą, noriai juda, per kūno judesius išreiškia savo mintis, kuria ir žaidžia kartu su kitais. Vaikai patys nori valgyti sveiką maistą, laikosi valgymo režimo, naudojami asmeniniais higienos reikmenimis. Jie

atsargiai elgiasi su daiktais, kurie gali būti pavojingi, stengiasi išvengti pavojingų situacijų ir, jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusiuosius;

16.1.2. ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“ apima šiuos turinio aspektus: kas aš?, savo emocijų ir elgesio valdymas, aš tarp kitų, žmonės ir bendruomenės, mūsų praeitis, dabartis, ateitis. *Ugdymo(si) srities paskirtis* yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymo(si) veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus. Siekiama padėti vaikams plėtoti supratimą apie save kaip unikalią asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus; išlavinti savireguliacijos procesus, įgalinančius kryptingai plėtoti asmenines savybes ir gebėjimus, valdyti impulsus, rizikingus poelgius, įveikti kliūtis bei iššūkius, valdyti santykių kūrimą ir mokymąsi; paskatinti užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi; atrasti kultūrinių reiškinių ir žmonių bei jų bendruomenių gyvensenos tyrinėjimo kelius, asmeniškai prasmingus dalyvavimo įstaigos bendruomenėje būdus, ugdantis priklausymo bendruomenei, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmus; tyrinėti praeitį, dabartį, ateitį bei suprasti žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčius. *Vaikų įsitraukimą į veiklas* stiprina nuoseklus ir jautrus mokytojo emocinis ryšys su vaiku, ugdomąją veiklą lydintis bendravimas, kuris tampa elgesio pavyzdžiu. Įsitraukimą taip pat skatina vaikui aktualus ugdymo turinys ir veiklos, kurios vaikams yra prasmingos ir artimos jų aplinkai. Mokytojo siūlomi tradiciniai lietuvių liaudies žaidimai, pasakos, mįslės, patarlės, kalendorinės šventės ir bendruomenės papročiai padeda vaikams susidomėti, pažinti save ir savo ryšį su kitais. Žaismė, pozityvios emocijos ir autentiška patirtis ugdymo(si) procese formuoja pasitikėjimą savimi, džiaugsmą dėl įgyjamų gebėjimų, socialinių santykių pažinimo ir plėtotės. Tokiose veiklose vaikai jaučiasi svarbūs, skatinami kalbėtis, bendradarbiauti, kartu švęsti šventes, puošti aplinką, žaisti tradicinius žaidimus. Per šias patirtis vaikai mokosi suprasti bendrystę, draugiškumą ir pasitikėjimą savimi, suvokia, kad priklauso savo šeimai, grupei, bendruomenei, tautai. Individualų vaiko įsitraukimą padidina galimybė rinktis iš skirtingų mokytojo siūlomų pažinimo, raiškos ar veiklos būdų, susijusių su asmeniniais, socialiniais ar kultūriniais reiškiniais. *Supratimo gilėjimą* skatina galimybė įvairiai patirti ugdumus reiškinius – pasitelkiant pojūčius, tyrinėjant, lyginant, numatant pasekmes, reflektuojant savo ir kitų patirtis, pvz. tyrinėti savo šeimos ir bendruomenės gyvenimą: kasdienius papročius, tradicijas, kalbą, simbolius. Vaikų mąstymo plėtotę skatina įžvalgos apie save, kitus žmones, bendruomenių ypatumus ir jų kaitą. Supratimas stiprėja, kai patirtis yra reflektuojama – įvardijama, analizuojama, argumentuojama. Įgytos patirties raiška stiprėja kuriant saugius ugdymo(si) kontekstus, kuriuose juntamas mokytojo dėmesys vaikų poreikiams, sudaromos sąlygos bendrai veiklai, sąveikoms, įvairiapusiam komunikavimui. Tokios sąlygos padeda vaikams laisvai veikti, įgyvendinti sumanymus, rodyti iniciatyvą, siūlyti bendras veiklas, geriau suprasti, kas jie yra, kuo ypatinga jų kultūra, kaip ji susijusi su kitų žmonių kultūromis. Vaikai geba atliepti kitų emocijas, poreikius, idėjas, rodo įgytus gebėjimus kurti ryšius, spręsti bendravimo sunkumus ir darniai veikti bendruomenėje;

16.1.3. ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“ apima žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, kalbinę raišką, kalbų įvairovės suvokimą ir kalbinės tapatybės formavimąsi. *Ugdymo(si) srities paskirtis* yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus. Siekiama skatinti vaikus klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, plėsti žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, vaizdinės informacijos suvokimą, padėti įgyti rašytinės raiškos pradmenis; ugdyti vaikų kalbinės raiškos, bendravimo ir komunikacijos gebėjimus, apimančius žodinę ir nežodinę raišką; padėti vaikams tapatintis su savo šalies kalba ir kultūra, susipažinti su kalbų įvairove, ugdyti(s) kalbų įvairovės suvokimą, vertybines nuostatas, susijusias su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, plėtoti kalbinę, tautinę ir pilietinę tapatybę. *Vaikų įsitraukimą į veiklas* skatina

mokytojo siūlomos vaikams aktualios, žaidybinio pobūdžio veiklos, kurios žadina jų prigimtinių smalsumą, domėjimąsi, emocinį ryšį su ugdymo turiniu bei skatina aktyvų dalyvavimą bendravimo ir bendradarbiavimo procesuose. Ypatinę reikšmę įgyja kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu perteikiamos istorijos, dialogiškas ugdymas bei iššūkio situacijos, etnokultūriniai elementai (tradiciniai liaudies žaidimai, pasakos, mįslės, posakiai, kalendorinės šventės bei jų papročiai), kurie padeda kurti prasmingą kultūrinį ryšį, stiprina vaikų tapatumo jausmą ir įtraukia į kolektyvines veiklas, kelia iššūkius. Sėkmingam įsitraukimui būtinos sąlygos, atitinkančios vaikų kalbinius gebėjimus, skatinančios žodinę ir nežodinę raišką, leidžiančios vaikams būti išgirstiems skirtingomis išraiškos formomis. Įsitraukimas padeda vaikams ugdytis gebėjimą klausytis, įsiklausyti, reaguoti į kitų intencijas kūno kalba ir žodžiais, plėtojant kalbinę raiškos įgūdžius. *Supratimo gilėjimą* skatina kryptingai planuojamos, jų raidos ypatumus atliepiančios veiklos, kurios remiasi tyrinėjimu, aiškinimusi ir problemų sprendimu. Patirtinis ugdymo(si) procesas sudaro galimybes vaikams užduoti klausimus, diskutuoti, ginčytis ir ieškoti sprendimų. Supratimą gilina priemonės, kurios žodinę raišką papildo vaizdais, garsais, pojūčiais ir sieja kalbą su realia aplinka bei patirtimi. Etnokultūrinis turinys – pasakų siužetų analizė, mįslių sprendimas, tradicinių posakių aiškinimasis ir jų prasmės paieškos – praturtina kalbinę patirtį, stiprina sąsajas su kultūros paveldu ir ugdo kritinį mąstymą. Kalbos prasmės ir poveikio supratimas, gebėjimas pasirinkti tinkamas raiškos priemones ir reflektuoti padeda vaikams suvokti kalbą ir kalbos formų įvairovę. Sąvokų supratimas gilina mąstymą, o plėtojami mąstymo gebėjimai skatina kalbos vystymąsi. *Įgytos patirties raišką* užtikrina įvairūs ugdymo(si) kontekstai, įskaitant kalbinius, kultūrinius ir etnokultūrinius aspektus, taip pat komunikacinių situacijų įvairovė, kuriose vaikai savarankiškai taiko kalbos žinias. Jose vaikai savarankiškai taiko sukaupią patirtį – kuria pasakojimus, dalyvauja dialoguose ir poliloguose, tariasi, diskutuoja, vaizduoja grafiškai ar „rašydami“ žinutes bei laiškus. Ugdymo procesą praturtina veiklos, paremtos tautosaka – pasakojimų kūrimas pagal liaudies pasakas, tradicinių žaidimų žodinis perteikimas, kalendorinių švenčių scenarijų konstravimas, sveikinimų kūrimas ar dalyvavimas vaidinimuose pagal tautosakos siužetus. Tokios patirtys skatina žodinės ir nežodinės kalbos vartojimą įvairiais tikslais ir kontekstuose, stiprina kultūrinį tapatumą, leidžia kūrybiškai taikyti kalbos žinias bei įgūdžius;

16.1.4. ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ apima šiuos turinio aspektus: mane supantys daiktai, gyvybė, skaičiavimas ir modeliavimas, matematiniai erdvės tyrinėjimai, skaitmeninių technologijų pasaulis. *Ugdymo(si) srities paskirtis* yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus. Siekiama padėti pažinti aplinkos daiktus, jų savybes ir paskirtį ir, remiantis jų vieta aplinkoje, orientuotis erdvėje; suteikti galimybę vaikams tyrinėti artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, susipažinti su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove ir padėti suprasti, kad gyvybė turi poreikių; padėti atrasti skaičių pasaulį, plėtoti jų supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui; plėtoti vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėti ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti; padėti vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informatinio mąstymo pradmenis. *Vaikų įsitraukimą į veiklas* skatina mokytojo kuriamos veiklos, kurios žadina vaikų smalsumą ir norą tyrinėti. Vaikams įdomu stebėti gamtos objektus, naujus, nematytus daiktus ar robotus. Jie noriai domisi dangaus kūnais, tolimalais žemynais, išnykusiais gyvūnais, taip pat tuo, ko plika akimi nematyti – mikroskopiniais objektais ar reiškiniais, kuriuos galima tyrinėti skaitmeninėmis priemonėmis ar virtualiosios realybės programėlėmis. Vaikus įtraukia aplinkos, kuriose jie gali rinktis tyrinėjimo būdus – pavyzdžiui, apžiūrėti skruzdėlę gyvai ar per skaitmeninį mikroskopą, stebėti skruzdėlyną tiesiogiai ar vaizdo įrašė. *Gilėjantį supratimą* skatina tai, kad vaikai informaciją apie gamtą ir aplinką gauna įvairiais būdais: stebėdami, klausydami, liesdami, užuodžiant, praktiškai veikdami. Jie mokosi naujų žodžių, sąvokų, susipažįsta su matematiniais ir skaitmeniniais simboliais. Vaikai patys tyrinėja, sprendžia problemas, kuria planą, pasirenka priemones, laikosi taisyklių, argumentuoja savo sprendimus ir pristato rezultatus. Veiklos, kuriose

vaikai spėlioja, analizuoja ir diskutuoja, padeda ugdyti kritinį mąstymą ir vis sudėtingesnius pažinimo gebėjimus. Įgytos patirties raišką skatina galimybės vaikui pačiam sugalvoti veiklos idėją ir ją įgyvendinti. Vaikai skatinami perteikti savo žinias ir patirtį įvairiomis formomis – piešdami, kalbėdami, gestais, schemomis, diagramomis, simboliais, naudodami tiek įprastas, tiek skaitmenines priemones. Mokytojas padeda vaikams paaiškinti savo veiksmus, pagrįsti sprendimus, ieškoti įrodymų, kada ir kodėl kas nors yra teisinga ar klaidinga. Taip vaikai mokosi lanksčiai taikyti žinias naujose situacijose. Mokytojas skatina vaikus aptarti savo veiklą, jos rezultatus, pastangas ir gebėjimus, padėjusius pasiekti geresnių rezultatų;

16.1.5. ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“ apima šiuos turinio aspektus: žaidimo raiška, muzikos raiška, šokio raiška, dailės raiška, teatro raiška. *Ugdymo(si) srities paskirtis* yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis. Siekiama paskatinti vaikus žaismingai reikšti savo emocines patirtis ir išpūdžius kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas ir būdus, ugdyti savitus žaidybinius gebėjimus ir plėsti vaizduotę, kūrybiškumą, stiprinti improvizacinius įgūdžius, ugdyti simbolinį mąstymą ir socialinio bendravimo vertybinius pagrindus; padėti tyrinėti garsų ir muzikos pasaulį, pažinti muzikos vertingumą, išbandyti įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus, girdėti, atkartoti dainuojant ir muzikuojant, kurti, siekti meistriškumo, ugdyti drausmingumą, suteikia saviraiškos galimybę, patirti bendrumo jausmą muzikuojant drauge, gilinti estetinį suvokimą, susipažinti su savo ir kitų tautų kultūros pavyzdžiais; padėti tyrinėti savo kūno judesių galimybes, plėtoti motorinių judesių ir kinestetinį intelektą, gerinti kūrybinį ir kritinį mąstymą, pasitikėjimą, ištvermę ir toleranciją, atrasti galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus, susipažinti su liaudies rateliais, įvairiais šokio žanrais, mėginti kurti choreografines kompozicijas, puoselėti judesių kultūrą, estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam; padėti vizualinės raiškos priemonėmis vaikams išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius, savo pasaulio matymą ir supratimą apie tam tikrus reiškinius, plėtoti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, kūrybingumą, atrasti ir plėtoti vaikų autentišką vaizdavimo stilių; padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatrinių raiškos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinės raiškos priemones, pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoti vaikų kūrybiškumą ir pagilinti estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis. *Vaikų įsitraukimą į veiklas* skatina vaikų spontaniškas noras tyrinėti, bandyti įvairias medžiagas ir priemones, kurti naudojant skirtingas veiklos formas. Vaikai veikia tiek laisvai, tiek dalyvaudami organizuotose veiklose. Mokytojas, siūlydamas įvairius kūrybos būdus ir priemones, suteikia vaikams galimybę rinktis, kas padeda kiekvienam įsitraukti pagal savo pomėgius ir gebėjimus. *Įgytos patirties raiška* pasireiškia tuo, kad vaikai kuria idėjas ir jas įgyvendina: žaidžia, imituoja, improvizuoja, komponuoja, modeliuoja, taiko įvairias išraiškos formas, interpretuoja ir apmąsto tai, ką sukūrė. Jie gali kurti savo sumanymus arba mokytis iš kitų. Mokytojo dėmesys ir teigiamas įvertinimas padeda vaikams pasitikėti savo jėgomis, tęsti kūrybą ir siekti įgyvendinti savo sumanymus. *Gilėjantį supratimą* skatina mokytojo palaikantis, jautrus bendravimas, kuris padeda vaikui pastebėti, įvertinti ir suprasti kūrybinį procesą bei meno kūrinius. Vaikai pradeda geriau suprasti muzikos, šokio, teatro, vizualiojo meno ypatumus, vertę ir estetinę išraišką. Jie vis aiškiau išreiškia savo pomėgius tam tikroms meno sritims ar formoms, įsitraukia į gilesnius tyrinėjimus ir apmąstymus;

16.2. ugdymo procesas grindžiamas vaiko ir pedagogo, vaiko ir vaiko, vaiko ir aplinkos edukacine sąveika:

16.2.1. Programoje derinamos įvairios pedagoginės strategijos: ugdymo(si) kontekstų kūrimas, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimas, vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiamas bei organizuotas ugdymas. Prioritetas teikiamas žaidimo pedagogikai, nes ji turi ypatingą reikšmę ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymuisi. Atsižvelgiant į tai, ugdymo strategijos suskirstomos į tris pagrindines grupes: strategijos, padedančios vaiko asmenybinei raidai; strategijos, skatinančios mokymosi procesą; strategijos, palaikančios žaidimą kaip pagrindinę vaiko veiklą;

16.2.1.1. *strategijos, padedančios vaiko asmenybės raidai* padeda vaikui augti kaip asmenybei – kurti santykius, pažinti save, išmokti bendrauti, veikti savarankiškai ir pasitikėti savimi: vaikas laikomas aktyviu dalyviu, o ne tik informacijos gavėju; skatinamas vaiko savarankiškumas, kūrybiškumas, gebėjimas spręsti ir veikti; kiekvienas vaikas priimamas toks, koks yra – su savo gebėjimais, poreikiais, tempu; mokytojas ne tik moko, bet ir mokosi kartu su vaiku – stebi, palaiko, padeda atrasti; vaikai mokosi vieni iš kitų – per bendrą veiklą ir bendravimą; svarbus glaudus ryšys su tėvais – dalijamasi informacija, veikiama kartu; į veiklas įtraukiama ir bendruomenė – muziejai, bibliotekos, gamtos centrai;

16.2.1.2. *strategijos, skatinančios vaiko mokymąsi* padeda vaikui tyrinėti, suprasti pasaulį, kelti klausimus, išbandyti naujus dalykus – mokytis natūraliai ir įdomiai: veiklos planuojamos taip, kad būtų įdomios ir susijusios su vaiko kasdienybe; mokomasi per patirtį – eksperimentuojant, bandant, išgyvenant; turinys pritaikomas prie vaikų poreikių ir interesų – jis lankstus, o ne griežtai suplanuotas; mokytojas padeda vaikui atrasti, o ne tiesiog pateikia atsakymus; naudojamos įvairios priemonės ir būdai – piešimas, judesys, kalba, garsai ir kt.; mokytojas stebi vaikų žaidimą, klausosi jų idėjų ir pagal jas keičia veiklas; vaikai mokosi per veiklą, kuri jiems prasminga ir įdomi – nėra „sausų“ žinių;

16.2.1.3. *strategijos, palaikančios žaidimą kaip svarbiausią vaiko veiklą*. Žaidimas – pagrindinis mažo vaiko mokymosi būdas, todėl jam skiriamas ypatingas dėmesys: žaidimas laikomas ne tik pramoga, bet ir svarbia mokymosi forma; vaikai žaisdami kuria, tyrinėja, sprendžia problemas, bendrauja; mokytojas žaidime dalyvauja kaip partneris – siūlo idėjas, stebi, padeda prireikus; veiklos planuojamos taip, kad vaikai galėtų žaisti laisvai ir kūrybiškai; per žaidimą ugdomi įvairūs gebėjimai: kalba, mąstymas, vaizduotė, emocijos; žaidžiama tiek patalpose, tiek lauke – visur ieškoma kūrybingų sprendimų; visa ugdymo programa remiasi žaidimu – tai laikoma pagrindine vertybe;

16.2.2. Įstaigoje susitarta, kad mokytojo vaidmuo ugdymo procese yra daugialypis ir nuolat kintantis – jis ne tik organizuoja veiklas, bet ir kuria sąlygas kiekvieno vaiko vidinių galių plėtojimui, atsižvelgdamas į jų amžių, raidos ypatumus ir individualius ugdymosi poreikius. Mokytojas pasitiki vaiko prigimtinių galiomis augti ir ugdytis, gerbia vaikų įvairovę, skatina jų savarankiškumą bei savitą mokymosi būdą. Mokytojas kuria ugdymo kontekstą apmąstydamas, ko reikia visiems vaikams, ir tuo pačiu individualizuodamas veiklas pagal kiekvieno vaiko poreikius, gebėjimus bei galimybes. Jis modeliuoja saugią aplinką, kurioje vaikai gali būti aktyvūs ir judrūs net be tiesioginio mokytojo vadovavimo, numatydamas ir aptardamas su vaikais judėjimo susitarimus, taisykles bei apsaugas nuo galimų pavojų. Pats būdamas fiziškai aktyvus, mokytojas tampa pavyzdžiu, įkvepiančiu vaikus judėti ir džiaugtis judesiu, padrąsindamas juos įveikti savo baimes palaipsniui ir saugiai. Mokytojas taip pat veikia kaip tyrėjas – jis nuolat stebi vaikų raidą, sąveikas ir ugdymosi procesą, renka duomenis apie jų pasiekimus, kurie padeda priimti pagrįstus sprendimus dėl ugdymo turinio, metodų bei pagalbos vaikui. Remdamasis šiais duomenimis, jis planuoja ugdymą orientuodamasis į vaikų ugdymosi pasiekimus, jungiamus į tarpusavyje susijusias gebėjimų struktūras. Programoje prioritetas teikiamas komunikabilumui ir jautrumui socialinei bei kultūrinei įvairovei, tačiau visos septynios galios plėtojamos integraliai, nes viena kitą papildo ir praplečia. Ugdymas yra diferencijuojamas ir individualizuojamas, o temos ugdomajai veiklai formuluojamos probleminiu klausimu, siūlomos ne tik mokytojų, bet ir vaikų bei tėvų, ir pasirenkamos atsižvelgiant į jų aktualumą. Jų trukmė nėra griežtai reglamentuojama – mokytojas planuoja tiek, kiek reikia vaikams ir sau. Planuodamas ugdymą, mokytojas iš anksto apmąsto komunikacijos su vaikais būdus ir priemones, skatinančias vaikų aktyvumą, o dirbdamas su specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais, kartu su pagalbos specialistais aptaria galimas kliūtis ir numato sprendimo būdus, kad kiekvienas vaikas galėtų pilnavertiškai dalyvauti ugdymo procese, bendrauti, bendradarbiauti ir mokytis. Mokytojas – tai nuolat besimokantis, bendradarbiaujantis, mokslo įrodymais grįstą praktiką taikantis ugdytojas, kuriantis vaikui prasmingą, saugią ir įtraukiančią ugdymosi aplinką;

16.2.3. Įstaigos ugdymo procese kūrybinę pedagogo ir vaiko sąveiką užtikrina taikomi ugdymo(si) būdai ir metodai. Vaikai ugdomi stebėdami, veikdami spontaniškai, pagal savo jėgas,

poreikius bei pomėgius, įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą. Mokytojas numato įvairias veiklas ir sudaro galimybes vaikams rinktis priemones, medžiagas, veiklos formas – veikti individualiai, poromis ar grupėje. Veiklos turinys koreguojamas pagal vaikų susidomėjimą, jų patirtį ir refleksiją. Svarbiausi taikomi ugdymo(si) būdai ir metodai:

16.2.3.1. *žaidimas* – sudaroma palanki aplinka vaiko žaidimų, aktyvumo, iniciatyvumo ir savarankiškumo skatinimui. Palaikomi vaiko sumanyti žaidimai, skatinami nauji sumanymai. Mokytojas skatina žaislingumą kasdienėje veikloje, siekia darnos tarp savarankiško žaidimo ir ugdymosi. Žaidime vaikas išgyvena, sužino, kuria, atranda ir perima svarbiausias dvasines vertybes;

16.2.3.2. *projektinis metodas*, kai mokytojas, stebėdamas vaikus, pasirenka temą, kuria įtraukiančias situacijas, planuoja veiklą kartu su vaikais, ją įgyvendina, vertina rezultatus ir numato tolimesnes plėtros galimybes;

16.2.3.3. *patirtiniai metodai* – ekskursijos, žygiai, veiklos edukacinėse erdvėse, rankdarbiai, techninės ir interaktyvios priemonės;

16.2.3.4. *moksliniai metodai* – stebėjimas, hipotezės kėlimas, eksperimentavimas, duomenų analizė. Mokytojas skatina vaikus kelti klausimus, prognozuoti, analizuoti rezultatus, apibendrinti patirtis;

16.2.3.5. *vaizdiniai metodai* – skatinama vaiko saviraiška per vaidmenų kūrimą, personažų interpretavimą, situacijų išgalvojimą, piešinėliai, paveikslėlių analizė, stebėjimas, demonstravimas

16.2.3.6. *žodiniai metodai* – pasakojimai, pokalbiai, skaitymas, pasakų sekimas, naudojimas įvairiais šaltiniais;

16.2.3.7. šių metodų ir būdų įvairovė leidžia ugdyti vaiką visapusiškai – remiantis jo patirtimi, skatinant savarankiškumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą bei bendradarbiavimą;

16.3. Įstaigoje vaikų ugdymas(is) vyksta vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už darželio ribų (Klaipėdos senamiesčio erdvės, pajūris, muziejai, teatrai, parodų erdvės, etnokultūros centras). Įstaigos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Kuriant ugdymo(si) kontekstus, svarbiausia – vaiko poreikiai, interesai ir iniciatyvos. Aplinka kuriama taip, kad vaikui būtų saugu, įdomu ir smalsu tyrinėti, rinktis veiklą, bendradarbiauti su kitais. Mokytojas yra aktyvus konteksto kūrėjas ir partneris, padedantis vaikui mokytis per žaidimą, kūrybą ir kasdienės patirtis. Jis atpažįsta vaikų susidomėjimo sritį ir gebėjimų požymius, vystydamas ugdymosi kontekstą pastebėtų interesų ir gebėjimų plėtojimui. Kuriant ugdymosi kontekstus sudaromos pasirinkimo galimybės – veiklos, medžiagų, priemonių, veikimo vietų, laiko, veiklos būdo veikti vienam ar bendradarbiaujant, veiklos rezultatų pristatymo. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti savo turiniu įvairioms veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį bei mokymosi būdų įvairovę. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai iš anksto numato galimus kai kurių vaikų veiklos barjerus arba jie tampa matomi vaikams veikiant sukurtame kontekste. Iš anksto apgalvojamos pastoliavimo priemonės, kurios gali palengvinti vaikų įsitraukimą, bendravimą ir bendradarbiavimą su kitais vaikais, veiklos atlikimą bei mokymąsi. Sukurta aplinka pertvarkoma ir pastoliavimo priemonės taikomos tik tuomet, kai yra poreikis, kai aktualu padidinti kiekvieno vaiko įsitraukimą ir visavertį dalyvavimą veikloje. Įstaigoje susitarta dėl šių visuminiame ugdymui(si), universaliam dizainui mokymuisi, vaiko žaidimui ir kitai patirtinei veiklai aktualių kontekstų:

16.3.1. *universalus dizaino mokymuisi* aplinka yra tokia, kurioje kiekvienas vaikas – nepaisant amžiaus, kalbos, sveikatos ar kitų skirtumų – gali saugiai žaisti, mokytis ir tyrinėti. Tokia aplinka yra lanksti, įdomi ir padeda vaikams įsitraukti į prasmingą veiklą. Vaikai gali pasirinkti, kaip nori veikti, ką tyrinėti ar kaip pristatyti savo idėjas – pagal savo galimybes ir tempu. Jie mokosi vieni iš kitų, o kiekvieno dalyvavimas yra svarbus. Vaikai, kuriems reikia daugiau pagalbos, taip pat jaučiasi visaverčiais grupės nariais – visi kartu mokosi suprasti, kaip skirtingi žmonės gali sėkmingai veikti drauge;

16.3.2. *žaismės kontekstas* padeda vaikams kiekvieną dieną patirti džiaugsmą, smalsumą ir nuostabą. Vaikai žaidžia tyrinėdami, eksperimentuodami, dalindamiesi patyrimais ir išbandydami įvairius būdus pažinti save bei pasaulį. Jie gali žaisti ne tik daiktais, bet ir mintimis, vaizduote, emocijomis, garsais ar judesiais. Žaidimai kyla spontaniškai, net ir iš „nieko“ – iš aplinkos, situacijų

ar net vaikų sukurtų istorijų. Mokytojas padeda vaikui įsitraukti į žaismę, ją pastebi, papildo, pakviečia kitus vaikus prisijungti. Čia svarbus vaiko žvilgsnis į pasaulį – net „neteisingos“ idėjos tampa pradžia naujam tyrinėjimui;

16.3.3. *judraus patirtinio ugdymosi konteksto* tikslas – padėti vaikams kuo daugiau judėti, tyrinėti aplinką per judesį ir patirti mokymąsi veikiant kūnu. Vaikai juda ne tik sportuodami, bet ir žaisdami, tyrinėdami lauke ar grupėje, kur aplinka skatina jų smalsumą ir aktyvumą. Įvairios priemonės ir įranga skatina laiptoti, šokinėti, ropoti ar balansavimą – visa tai padeda vaikui augti fiziškai ir pažinti pasaulį. Aplinka tiek viduje, tiek lauke pritaikoma taip, kad kiekvienas galėtų išbandyti, išdrįsti, patirti ir išmokti. Vaikai mokosi pažinti savo kūną, gebėjimus, patiria saugų iššūkį, o mokytojas padeda pastebėti svarbias akimirkas ir jas pratęsti;

16.3.4. *kultūrinių dialogų kontekste* vaikai susipažįsta su įvairiomis kultūromis – nuo savo šeimos tradicijų iki kitų tautų ir pasaulio įvairovės. Darželyje kuriama aplinka, kurioje vaikai mato, girdi ir patiria skirtingas kultūras: per pasakojimus, muziką, meną, papročius, simbolius. Tai padeda vaikams geriau pažinti save ir suprasti kitus. Jie mokosi priimti skirtumus, kalbėtis apie tai, kas jiems svarbu, ir dalintis savo patirtimis. Mokytojas padeda vaikui kurti savo tapatybę, bet tuo pačiu ir būti bendruomenės dalimi, kur kiekvienas gerbiamas toks, koks yra;

16.3.5. *kalbų įvairovės kontekste* vaikai gali bendrauti įvairiais būdais – žodžiais, kūno kalba, gestais, piešiniais, garsais ar net skaitmeninėmis priemonėmis. Aplinkoje girdisi skirtingos kalbos, matomi įvairūs ženklai ir simboliai, skatinantys domėtis ir pažinti kalbų įvairovę. Vaikai mokosi vieni iš kitų, dalijasi žodžiais iš namų kalbos, klausosi, kaip kalba draugai, bando suprasti ir susikalbėti. Svarbu, kad kiekvienas jaustųsi išgirstas ir galėtų išreikšti tai, ką jaučia ar galvoja. Mokytojas kuria aplinką, kurioje kalba tampa žaidimu, tyrinėjimu ir galimybe būti savimi. Skaitmeninės priemonės padeda pažinti garsus, vaizdus, žodžius ir kalbos struktūras įvairiose situacijose;

16.3.6. *tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas* padeda vaikams giliau pažinti pasaulį ir suprasti, kaip viskas veikia. Vaikai klausia, tyrinėja, spėlioja ir ieško atsakymų, o mokytojas skatina jų smalsumą ir padeda rasti būdus tyrinėti. Tyrinėjimo erdvėse – tiek viduje, tiek lauke – vaikai randa įvairių priemonių, daiktų ir medžiagų, su kuriais gali atlikti bandymus, kurti hipotezes ar stebėti ilgiau. Vaikų klausimai tampa tyrinėjimo pradžia, o patirtis – gilaus mokymosi pagrindas. Vaikai mokosi savo tempu, gali sugrįžti prie to, kas įdomu, dalintis atradimais ir pastebėjimais su kitais;

16.3.7. *realių ir virtualių aplinkų kontekste* vaikų mokymasis vyksta ne tik realioje, bet ir virtualioje aplinkoje. Skaitmeniniai įrankiai ir technologijos papildomai praplečia pasaulio pažinimo galimybes. Pavyzdžiui, vaikai gali matyti tai, ko nemato plika akimi – kaip juda ląstelės, kaip teka vanduo vamzdyje ar kaip atrodo planetos. Taip pat jie gali nufotografuoti, filmuoti ar piešti tai, ką tyrinėja, ir taip giliau suprasti aplinką. Svarbiausia, kad skaitmeninės priemonės būtų naudojamos saikingai ir atsakingai, kad neprarastų ryšio su tikru pasauliu. Mokytojas padeda vaikams tyrinėti ribas tarp taisyklių ir laisvės, iššūkių ir atradimų, tiek realybėje, tiek virtualiai;

16.3.8. *kūrybinių dialogų kontekste* vaikai išlaisvina vaizduotę, kuria, išbando naujus dalykus ir džiaugiasi savo idėjomis. Aplinkoje daug priemonių, kurios skatina kurti – piešti, statyti, vaidinti, muzikuoti, pasakoti ar interpretuoti. Vaikai gali rinktis skirtingus kūrybos būdus, eksperimentuoti, bandyti iš naujo, perkurti tai, ką jau sukūrė. Kūryba tampa ne rezultatu, o procesu, kuriame svarbu drąsa, smalsumas ir netikėtumas. Mokytojas – lyg kūrybos partneris – pastebi vaikų idėjas, padeda jas įgyvendinti, palaiko ir kuria kartu. Vaikai patiria kūrybos džiaugsmą, supranta, kad kiekvienas gali būti kūrėjas;

16.4. Programoje ugdymo procesas grindžiamas glaudžiu bendradarbiavimu su tėvais (globėjais), kad kartu susitartų dėl proceso ir aplinkos, atsižvelgdama į šeimų poreikius, kultūrą ir vaikų gerovę. Siekiama, kad vaikų ir šeimos adaptacija būtų sklandi, o ugdymas namuose ir mokykloje – suderintas. Šis bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu ir lygiaverte partneryste – visi klausimai, susiję su vaikų ugdymu ir priežiūra, sprendžiami dialogu, konsultuojantis ir tariantis pagal šeimos ir mokyklos atsakomybes. Kartu numatoma ir ugdymo(si) paramos sistema, apimanti tiek mokytojų, tiek švietimo pagalbos specialistų, tiek šeimų įtraukimą.

Mokytojai iš anksto įvertina galimas kliūtis, kad vaikai galėtų visavertiškai dalyvauti veiklose, ir pritaiko ugdymo būdus bei priemones kiekvieno poreikiams. Švietimo pagalbos specialistai padeda vaikams, susiduriantiems su raidos ar ugdymosi sunkumais, taip pat konsultuoja mokytojus, kad būtų optimizuotas ugdymo procesas ir aplinka. Tėvai įtraukiami į bendradarbiaujančią komandą, jie padedami suprasti savo vaiko ugdymosi poreikius ir prisidėti prie ugdymo namuose bei mokykloje. Jei reikia spręsti sudėtingesnius ugdymosi atvejus, plėsti ugdytojų kompetencijas ar aprūpinti bendruomenę reikalingais ištekliais, mokykla bendradarbiauja su išorinėmis institucijomis, organizacijomis, tarpininkauja tarp šeimų ir pagalbos teikėjų, kad būtų užtikrintos vaikų teisės ir visapusiška pagalba.

V SKYRIUS VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

17. Įstaigos bendruomenė susitarė, kad vaiko ugdymo(si) pažangos stebėjimas yra neatskiriama kokybiško ugdymo programos įgyvendinimo dalis. Tai nuolatinis procesas, kai mokytojas stebi vaiką, renka duomenis, juos analizuoja ir remdamasis tuo gerina ugdymą. Vaiko ugdymo(si) pažangos stebėjimas padeda priimti teisingus sprendimus dėl to, kaip geriau ugdyti vaiką:

17.1. *mokytojui ir visai komandai* padeda geriau pažinti vaiką – suprasti, ką jis jau moka, kur jam sekasi, kur sunku ir kodėl, tai leidžia tiksliai suplanuoti, kaip ugdyti vaiką toliau – parinkti tinkamus tikslus, metodus ir priemones;

17.2. *ugdymo kokybei* vaiko pažangos stebėjimas rodo, kaip vaikui sekasi mokytis, kokių sunkumų jis patiria ir kaip juos įveikia, tai padeda tobulinti ugdymo procesą. Mokytojo meistriškumas kyla, jo darbas keičiasi kokybiškai, kai jis įgunda vaikų ugdymą(si) grįsti išvalgomis, gaunamomis sistemingai analizuojant, interpretuojant ir apmąstant vaikų ugdymąsi atspindinčią stebėjimo informaciją;

17.3. *mokytojui kaip specialistui* vaiko pažangos stebėjimo informacija padeda įvertinti savo darbo rezultatus, nuspręsti, ką reikia keisti ar gerinti. Mokytojas reflektuoja savo indėlį į vaiko pasiekimų ūgtį, kuri sąlygojama jo priimtais sprendimais dėl vaiko ugdymuisi palankių aplinkų kūrimo;

17.4. *tėvams (globėjams)* padeda geriau suprasti savo vaiką, jo poreikius ir žinoti, kaip jie gali padėti bei įsitraukti į vaiko ugdymą;

17.5. *vaikui* jis gali pradėti suprasti, ką moka, kas jam sekasi, o kur dar reikia pastangų. Vaikas mokosi vertinti save, apmąstyti savo mokymąsi ir, jei reikia, keisti savo veiklos būdus;

18. Mokytojai sistemingai stebi, fiksuoja vaikų daromą pažangą, informuoja tėvus (globėjus) apie vaikų pasiekimus, pažangą, ugdymo(si) poreikius ar iškilusias problemas. Bendruomenė susitaria dėl sąvokų, naudojamų apibūdinti vaiko ugdymo(si) pažangą:

18.1. *vaikų ugdymosi pasiekimai* – tai gebėjimai, kuriuos vaikas įgyja dalyvaudamas įvairiose veiklose. Apie juos sprendžiama stebint vaiko veiklą ir jos rezultatus ugdymo aplinkoje. Atsižvelgdami į ugdytinio pasiekimus, mokytojai kuria veiksmingas patirtinio ugdymosi situacijas ir galimybes numatytiems jo gebėjimams plėtoti;

18.2. *vaiko pažanga* – tai, kiek jis patobulėjo per tam tikrą laiką. Svarbu ne tik ką vaikas moka dabar, bet ir kaip jis tobulėjo nuo ankstesnio laikotarpio;

18.3. *pasiekimų sritys* padeda suprasti, kokia kryptimi vaikas auga ir tobulėja – iš kur pradėjo ir kur link juda;

18.4. *pasiekimų žingsniai* – tai vaiko pažangą apibūdinantys tikslai. Jie nėra griežti reikalavimai, o veikiau siekiamybės. Jie padeda mokytojams aiškiau matyti, ką vaikas jau moka, supranta, ką dar reikėtų padėti išmokti. Pasiekimų žingsniai leidžia geriau planuoti, kaip toliau ugdyti vaiką. Numatytas pasiekti pasiekimų žingsnis parodo vaiko asmenybės raidos pažangą per numatytą laikotarpį (t. y., per ugdymosi metų laikotarpį).

19. Įstaigoje vykdomas trijų tipų vaiko pažangos vertinimas – diagnostinis, formuojamasis ir apibendrinamasis. Diagnostinis ir formuojamasis vertinimas taikomi vaikų ugdymosi procese,

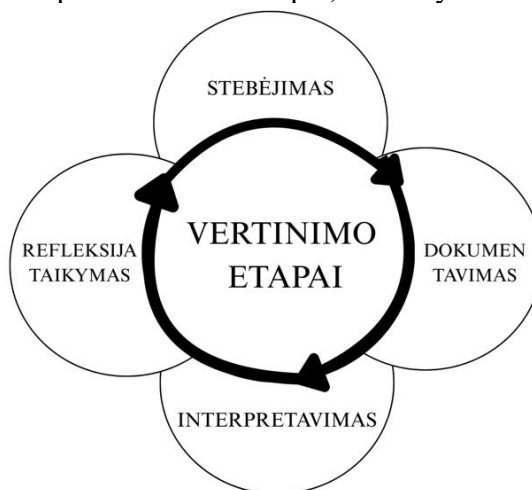
siekiant gauti grįžtamąją informaciją apie vaikų pasiekimus bei pažangą ir ugdymo proceso kokybę. Apibendrinamasis vertinimas rengiamas baigus programos dalį ar visą programą. Vertinimo tipai:

19.1. *diagnostinis vertinimas* – tai vaikui pažinti ir pirmiesiems jo ugdymosi žingsniams ikimokyklinio ugdymo grupėje numatyti skirtas vaiko supratimo, gebėjimų vertinimas. Jis atliekamas tada, kai ikimokyklinio ugdymo pedagogas pradeda dirbti su nauja vaikų grupe, kai į vaikų grupę ateina naujokas, kai išryškėja nauji vaikų ugdymosi poreikiai, siekiant pažinti vaikus ir numatyti artimiausius jų ugdymosi žingsnius, grupės prioritetines pasiekimų sritis, planuojant mokslo metų veiklas. Jis taip pat taikomas, siekiant išsiaiškinti, ar pasiekti iškelti individualūs vaiko ugdymosi uždaviniai, kokia yra vaiko pažanga per numatytą laikotarpį, kokie individualūs jo ugdymosi poreikiai;

19.2. *formuojamasis vertinimas* – kasdienių vaiko ugdymosi situacijų stebėjimas, apmąstant, kaip vaikas įsitraukia į veiklą, kaip elgiasi, kas kiekvienam vaikui sekasi, kur reikia pagalbos, kaip vertėtų pakreipti veiklą, kad ji geriau atitiktų kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, ką siūlo vaikai ir t. t. Vaikas nuolat skatinamas, jam laiku teikiama parama ir pagalba. Mokytojai, remdamiesi stebėjimo rezultatais, numato, kaip plėtoti ugdymosi kontekstus ir atliepti vaikų poreikius situacijoje čia ir dabar, kokias tikslingas veiklas planuoti auginant vaikų galias. Kartu su vaiku aptariama, ką jis nuveikė, išmoko, kas patiko ir ką dar norėtų nuveikti, numatomi tolesni veiklos žingsniai. Formuojamasis vertinimas vyksta nuolat visus mokslo metus;

19.3. *apibendrinamasis vertinimas* – tai vaiko ugdymosi (pvz., per vienus metus) rezultatų įvertinimas. Nustatoma, ko vaikas pasiekė pagal ugdymosi sritis, ar vaiko ugdymosi pasiekimai atitinka Ikimokyklinio ugdymo programoje, „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų [aprašę](#)“ numatytus rezultatus, kokia vaiko pažanga, kokios yra jo stiprybės ir tobulintinos sritys.

20. Bet kuriame vertinimo tipe išskiriami 4 etapai, kurie vyksta cikliška (3 pav.):



3 pav. Vertinimo etapai
Informacija iš mokymų medžiagos

20.1. *stebėjimas*. Planuodamas stebėsenos veiklas, mokytojas pirmiausia numato, ką ir kodėl stebės – ar tai bus vaiko interesai, ar jo pasiekimai, ar pasirenkami mokymosi būdai. Stebėjimo metu surinkta informacija padeda geriau pažinti vaiką ir kurti jam artimą, įtraukiantį ugdymo turinį. Jei pastebima, kad vaiko raida ar pasiekimai išsiskiria iš kitų grupės vaikų, stebėjimas leidžia laiku pritaikyti ugdymo turinį;

20.2. *dokumentavimas*. Savo stebėjimus mokytojas fiksuoja įvairiais būdais: ant lipnių lapelių, vaikų darbuose, nuotraukose, vaizdo įrašuose, grindų knygoje, pasiekimų stebėsenos priemonės „[Pasiekimų žingsneliai](#)“ lape vaiko ūgčiai fiksuoti. Surinkta medžiaga, papildyta kitų specialistų, kolegų ar šeimos išvalgomis, leidžia geriau suprasti, kaip vaikas mokosi. Naudojami ir apibendrinantys vertinimo įrankiai – platformoje „Mūsų darželis“ esantys pasiekimų sąrašai, parengti pagal , diagramos. Vaiko pasiekimų įrodymai (darbeliai, nuotraukos, vaizdo ir garsi įrašai, užrašytos vaikų mintys, samprotavimai, aprašytas vaikų elgesys tam tikrose situacijose) kaupiami vaiko pasiekimų aplanke, „Mūsų darželis“ platformos skiltyje „Vaikų pasiekimai“;

20.3. *interpretacija*. Mokytojas jaučiasi labiau užtikrintas, jei sprendimus dėl vaiko pasiekimų ir pažangos priima diskutuodamas su labiau patyrusiais kolegomis. Aptardamas vertinimo duomenis su kolegomis, mokytojas jaučiasi tvirčiau – komandos įžvalgos padeda geriau suprasti vaiko elgesio, pasiekimų ar sunkumų priežastis. Tokie pokalbiai skatina dalytis patirtimi ir padeda priimti geresnius sprendimus dėl ugdymo. Atsižvelgdami į stebėjimo rezultatus mokytojai planuoja tikslingas kas savaitės grupės veiklas, taip pat atliepiančias individualius vaikų poreikius veiklas. Vykdamas suplanuotas veiklas, dokumentuojami vaikų įsitraukimas, pasirinkimai, bendravimas ir bendradarbiavimas, mokymasis, savarankiškumas veikiant ir pasiekimų raiškos požymiai;

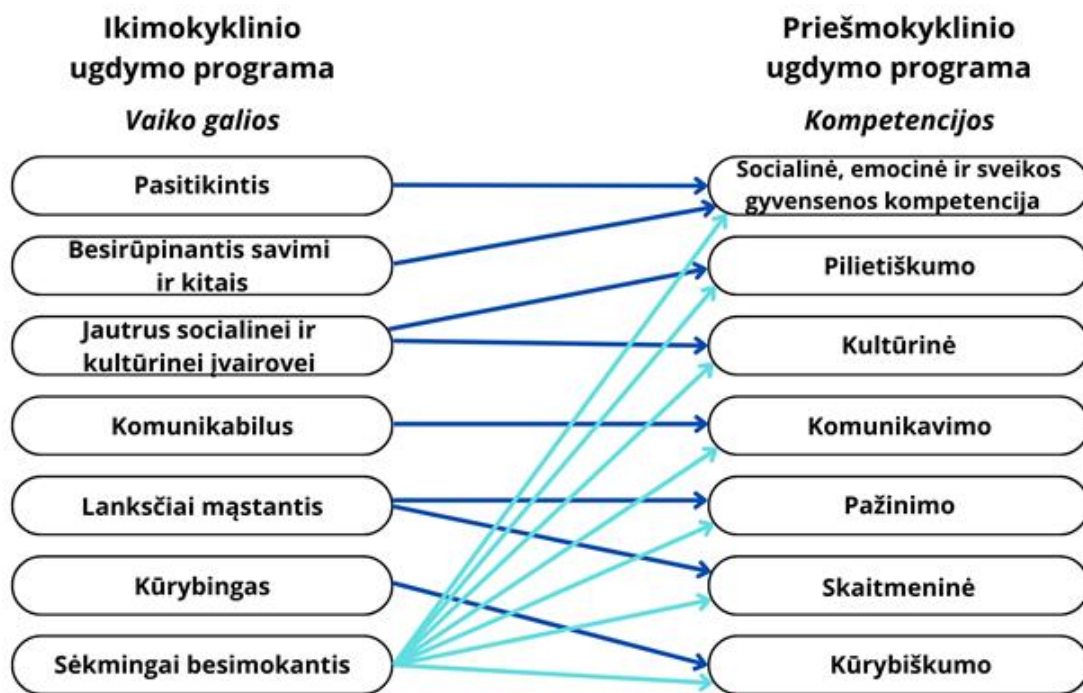
20.4. *refleksija ir taikymas*. Mokytojai apmąsto, ar jų sukurta aplinka, taikomi ugdymo(si) būdai, pastoliavimas paremia vaikų mokymąsi ir pasiekimų plėtotę, ar plėtojamose kiekvieno vaiko visos galios, ar kiekvienas vaikas daro pažangą; kaip vaikai reaguoja ir reflektuoja savo veiklos procesus. Mokytojas apgalvoja, kokia informacija būtų naudinga pasidalyti su vaiko šeima. Bendras tėvų ir mokytojo supratimas apie vaiko ugdymą leidžia kartu numatyti tinkamesnius būdus ir priemones. Šeimos įžvalgos svarbios ir tam, kad mokytojas suprastų, kaip vaikas jaučiasi ir mokosi ne tik darželyje, bet ir už jo ribų.

21. Bendruomenė susitarė, kad pasiekimų fiksavimas vyksta nuolat, kai pastebimi naujai išreikšti ar patobulėję vaikų gebėjimai pasiekimų stebėsenos priemonės „Pasiekimų žingsneliai“ lape. Stebimos natūralios ugdymosi situacijos, o surinktą informaciją naudoja kryptingai planuoti tolesnį ugdymą. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius. *Pasiekimų įrodymais* laikoma vaikų veikla ir bendravimas, pvz.: judesiai ir veiklos būdai, konkretūs veiksmai ir poelgiai, kalbėjimas ir mintys, tyrinėjimas bei mokymosi stiliai, meninė raiška ir kt. Jie renkami įvairiais būdais (darbeliai, nuotraukos, vaizdo ir garsi įrašai, užrašytos vaikų mintys, samprotavimai, aprašytas vaikų elgesys tam tikrose situacijose, pokalbiuose su vaikais, tėvais, švietimo pagalbos specialistais).

22. Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimai ir pažanga du kartus metuose (spalio ir gegužės mėn.) arba pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (globėjais).

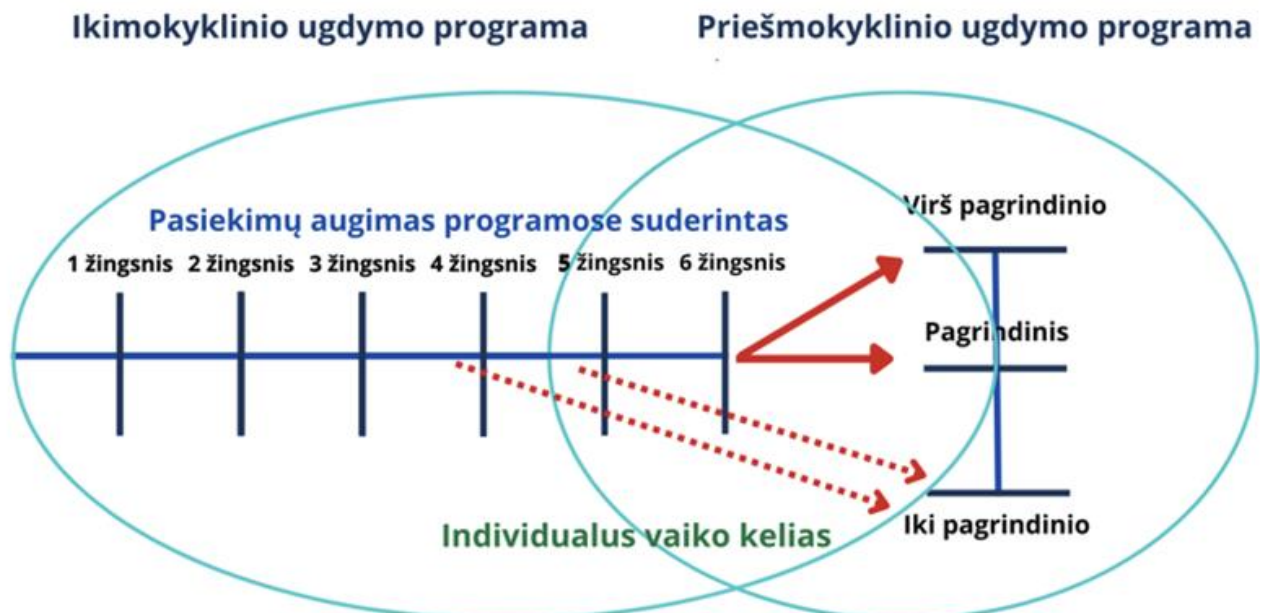
23. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

24. Programa siekia dermės su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa: vaikų ugdymo(si) dermę užtikrina dermė tarp ikimokykliniame laikotarpyje plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokykliniame laikotarpyje ugdomų kompetencijų (4 pav.).



4 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė.

25. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tęstinumą programoje užtikrina svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Svarbu nuosekliai organizuoti vaikų įvairovei ir skirtingiems ugdymosi poreikiams atliepančią ugdymo(si) veiklą – apgalvotai taikyti tinkamiausius ugdymo metodus, priemones, inovacijas, o taip pat – reflektuoti, taikyti diferencijuotą ir personalizuotą ugdymą, suderinti jų pasiekimų grupes, turinį, augimo nuoseklumą, taip užtikrinant sklandų vaiko perėjimą tarp ugdymo pakopų (5 pav.).



5 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų tęstinumas
Informacija iš mokymų medžiagos

26. Vaikų pažangos stebėseną tampa visapusišku ir veiksmingu tuomet, kai jis grindžiamas glaudžia ugdymo įstaigos ir šeimos partneryste. Nuoseklus bendradarbiavimas, atviras informacijos dalijimasis ir pasitikėjimu grįsta komunikacija leidžia užtikrinti, kad vaiko ugdymosi procesas būtų

tęstinis ir prasmingas tiek darželyje, tiek namuose. Derinant lūkesčius, tariantis dėl ugdymo turinio, metodų ir pažangos stebėjimo būdų, atsiranda galimybė tikslingai reaguoti į individualius vaiko poreikius. Įtraukdama šeimą į sprendimų priėmimą ir teikdama reguliary grįžtamąjį ryšį, Įstaiga kuria stiprią partnerystę, kuri ne tik padeda stebėti vaiko pažangą, bet ir užtikrina sąlygas vaiko visapusiškam augimui ir tobulėjimui. Tokia nuosekli pažangos stebėsena padeda vaikui sėkmingai pasirengti priešmokykliniam ugdymui, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę tarp pakopų.

SUDERINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Radastėlė“
mokytojų tarybos 2025 m. gegužės 5 d. posėdžio
protoliniu nutarimu
(protokolas Nr. V10-5)
